

פ"ל במדבר תשפ"ה (2) ימין דמ"א

20

(ו) ויעברו אברם בארץ עד מקום שכם. ואמר לך כלל חבין אותו בכל הפרשיות הבאות בענין אברהם יצחק ויעקב. והוא ענין גדול הנכסיו רבתינו בדרך קצרה. ואמר²⁶ כל מה שאירע לאבות סימן לבנים. ולכן יאריכו הכתובים²⁷ בספור המסעות וחפירת הבארות ושאר המקרים. ויחשוב החושב בהם כאלו הם דברים מיותרים אין בהם תועלת. וכולם באים ללמד על העתיד. כי כאשר יבוא המקרה לנביא²⁸ משלשת האבות יתבונן ממנו הדבר הנגזר לבא לזרעו. ודע כי כל גזירת עירין²⁹ כאשר תצא מכה גזירה אל פועל דמיון תהיה הגזירה מתקיימת על כל פנים. ולכן יעשו הנביאים³⁰ מעשה בנבואות כמאמר וימיהו שצוה לברוך והיה ככלותך לקרוא את דברי הספר הזה תקשור עליו אבן והשלכתו אל תוך פרת ואגרת ככה תשקע בבל וגו'. וכן ענין אלישע בהניחו זרועו על הקשת. ויאמר אלישע ירה ויור ויאמר חץ תשועה לה' וחץ תשועה בארם³¹. ונאמר שם ויקצוף עליו איש האלהים ויאמר להכות חמש או שש פעמים אז הכית את ארם עד כלה ועתה שלש פעמים תכה את ארם³². ולפיכך החזיק הקב"ה את אברהם בארץ ועשה לו דמיונות בכל העתיד להעשות בזרעו. והבן זה. ואני מתחיל לפרש הענינים בפרט בפסוקים בעזרת השם. ויעבור אברם בארץ עד מקום שכם. היא עיר שכם כן זה שם המקום ההוא³³. ושכם בן חמור על שם עזרו נקרא. וכתב רש"י נכנס לתוכה עד מקום שכם להתפלל על בני יעקב כשיבואו מן השדה עצבים³⁴. ונכון הוא. ואני מוסיף כי החזיק אברהם במקום ההוא תחלה. וקודם שנתן לו את הארץ. נרמז לו מזה כי בניו יכבשו המקום והוא תחלה³⁵ קודם היותם נזכרים בו. וקודם היות עון יושב הארץ שלם להגלותם משם. ולכן אמר והכנעני אז בארץ. וכאשר נתן לו הקב"ה הארץ במאמר. אז נסע משם ונטע אהל בין בית אל ובין העי כי הוא המקום אשר כבש יהושע בתחלה.

הנצח שבזמניות

פרשת במדבר

ונפסקה השגחה פרטית כשעשו תשובה ורצה למחול ושיחזרו להיות מושגחים בפרטות חזר ועשה פועל דמיון על המנין וצוה למנותן ובכל מקום שבא להשרות שכינתו עליהם שיהיו מושגחים בפרטות צוה למנותן:

ויעשו בני ישראל ככל אשר צוה ה' את משה בן חנו לדגליתם...

פרשת במדבר עוסקת בסידורו של מחנה ישראל. מחנה ישראל מסודר באופן מופתי, בארגון מוכתב ומדויק. נקבע בפירוש מי ימוקם בכיוון זה ומי בכיוון אחר, מי קרוב יותר למשכן ומי פחות. הכל נקבע מלמעלה בצורה כהירה ומוחלטת ללא סטיות.

מנגד, בקריאה אחרת, אפשר לראות את סידור המחנה כגילוי של פתיחות למרחב גדול. כל אחד מקבל את מקומו, לכל שבט מקום ייחודי משלו. שבט אחד נמצא מול צידו המערבי של המשכן, ושבט אחר נמצא מול צידו המזרחי; כל אחד נקרא לבטא מלמטה את אופיו ודרכו. אלו שתי עבודות ה' בעלות אופי שונה לחלוטין. בסדר המשכן באים גוונים רבים לידי ביטוי.

יציבות והתרחבות

לאור זאת, יכולות לעלות שתי נקודות מבט על העולם הרוחני.

מצד אחד, העולם הרוחני במהותו קבוע ומוחלט. הסדר הנדרש אינו גורם טכני אלא ביטוי ליציבותה של ההופעה האלוקית. העולם הרוחני מכתוב דרישות מדויקות ובהירות בגדרים מפורטים ומדוקדקים. כל אלו מבטאים את הופעת היסוד האלוקי המוחלט, המתמש באופן בהיר ומדויק במציאות.

(3)
וימלא
המשכן

מחשבות ודעות

ישו שני העולם הרחוק מתפרט לגוונים שונים ולמעגלים רבים. לכל
מחשבות משלו, ועולם פנימי שונה משל חברו. סידור השבטים לדגלים
השני עולם רחוק רחב.
אין שני קריאות שונות: מצד אחד הדרכה מוחלטת ובלתי משתנה,
ומצד שני יסוד רחב של פתיחות לאופיו המיוחד של כל אדם.

תורה נצחית והוראת שעה

החווה בחרת לתאר לפנינו את סדר מחנה ישראל במדבר. בהסתכלות
נטויה הדברים מעלים תמיהה גדולה: לא בדרך למה טרחה התורה לספר
לנו על סדר שהיה בגדר הוראת שעה בלבד, אם כאשר ייכנסו ישראל
לארץ הדברים ישתנו. ככל שמפנימים את אופייה הנצחי של התורה, כל
החומצה של הוראת שעה מעלה תמיהה.

היסוד הנצחי והוראות השעה מקבילות לשתי נקודות המבט שהעלינו.
הופעות התורה נחלקות לשני סוגים: יש הופעות של דבר ה' שמשמעותן
מוצחית והמוחלטת ברורה, ויש הופעות לזמנים מסוימים על פי
צורכיהם.

אפשר לראות את ההדרכות הזמניות כגרעין וקליפה: הגרעין הוא
ולעיקרון המוחלט שעומד בלב הוראת השעה, והקליפות הן המשתנים
האורעיים הנצרכים כדי לבטא את אותו עיקרון. במקרה של סדר המחנה,
מיקומו של כל שבט הוא גורם ארעי, שעתידי להשתנות כאשר ינחלו
ישראל את הארץ; אך ביסודו של סדר המחנה עומד עיקרון מוחלט -
הקידוש ניצב במרכז, סביבו מעגל הכהונה והלווייה, ומסביב המעגל השני
של ישראל. לפי אפשרות זו, העיקר הוא הגרעין היציב, הוא היסוד הנצחי
שאינו משתנה מדור לדור.

יכולה להיות הבנה נוספת, שעל פיה הנתונים הארעיים אינם רק אמצעים
להבעת עיקרון מוחלט, אלא בעלי משמעות עצמית. אמנם יש להכיר
ולזהות את היסודות הנצחיים הגלויים ולהיות קשובים לקול הקורא

על פי ה' יסעו

שני היסודות מקופלים בהוראת התורה: "על פי ה' יסעו בני ישראל ועל
פי ה' יחנו". מחד גיסא, יש בפסוק אמירה מוחלטת שהכל על פי ה', יש
סדר נצחי עליון ומוחלט המכתיב את התנהלות העולם. מאידך גיסא, גם
ההופעות הארעיות של החנייה והנסיעה הן "על פי ה'", יש ערך נצחי
להופעות הזמניות. מסע ישראל במדבר עובר ממקום למקום, ובכל חנייה
ונסיעה ניכר הממד הארעי, אך התורה קובעת שהן שזורות בממד הנצחי
- "על פי ה'".

חז"ל לומדים את מלאכת בונה מהמשכן, כמו יתר המלאכות. שואלים
חז"ל: כיצד ניתן ללמוד את מלאכת בונה מהמשכן, הרי הבניין היה על
מנת לסתור? עונה הגמרא כי מכיוון שהפירוק וההקמה היו על פי ה',
הבניין נחשב כקבוע לעולם:

מה בניין היה במשכן? שהיו נותנים קרשים ע"ג אדנים. ולא לשעה היתה?
א"ר יוסי: מכיוון שהיו נוסעים וחונים על פי הדיבור כמי שהוא לעולם.

(ירושלמי שבת י"א)

להרחיב את המעגלים הנצחיים, אך ענף זאת יש להכיר בשייכותו
המוחלטת של הוראות השעה למקומן הנקודתי ולזמנן המסוים. יש
שרשרת קבועה ונצחית המורכבת מחוליות רבות, וכל חוליה מבטאת
ומאירה גוון ייחודי לתקופתה ומקומה. אין זה ויתור על נצחיותה של
תורה, או כניעה וסטייה ממושגי הנצח, אלא הבנה שהמכלול השלם
מופיע מתוך כל הגוונים. כל תקופה מאירה במקומה גוון אחד מהמכלול
השלם, וכל הגוונים יחד מרכיבים תמונה שלמה.

רק מתוך ההכרה בנצחיותה של תורה המופיעה מתוך הדרכותיה בכל
התקופות, הגוונים מקבלים את משמעותם. גוון אחד אינו יכול ליצור
תמונה; מה שיוצר את התמונה היא הימצאותם של הגוונים השונים כל
אחד במקומו.

והנהגה הפשוטה היא שישראל לא ידעו חוץ כדי בנייה שהבניין עתיד
להיבנות. אולם על פי האמור לעיל, הדברים מתבארים באופן שונה:
שטח הרבין ארעי, אך לאותה ארעיות יש שייכות לנצח. כיוון שזו
היא ארע שעה, הופעה של תורה בתקופה מסוימת, טמון בה יסוד נצחי -
"אין שהוא לעולם". כך גם לומדת הגמרא את מלאכת סותר מהמשכן:
"הוא שנתתה על פי ה'" - כלומר זו הוראת התורה לאותה שעה - יש בה
אמור נצחי, "כסותר על מנת לבנות במקומו דמי".¹ גם בקלקול יש יסוד
נצחי.

לפי הופעה ערך קבוע ונצחי דווקא מתוך המקום ה"ארעי" המסוים
והמיוחד לה. כל ההופעות יחד, לכל גווניהן, מרכיבים מכלול שלם נצחי.

להקשיב להתרחשויות

הוא עולם מורכב משני היסודות הללו, מהיסוד הקבוע ומהיסוד
הנצחי. על האדם להבחין בחייו בשני הממדים הללו, בשני היסודות
הנצחים יחד את התמונה המלאה. מצד אחד להכיר ביסודות הבהירים,
ומצד השני הקבוע והמוחלט של תורה, ומצד שני המשלים את הראשון -
לחיות שכל תקופה וכל התרחשות הן חלק מהתמונה השלמה. היסוד
הנצחי קורא כביכול לכל החוליות ולכל הגוונים לתפוס את מקומם
והתחלתם, במארג השלם. הדברים באים לידי ביטוי בתקופות שונות,
ומקומות שונים, במאורעות בעולם וגם במעגלים פנימיים באדם עצמו.
החוליות הקשבה עצומה לכל התרחשות, מתוך הבנה שהיא חוליה
ושו שרת השלמה.

והחוליות המוחלטת שמעל המציאות משייכת את כל הופעות המציאות -
אין לה הזמנים, כל המקומות וכל הנשמות - למכלול אחד, על פי ה'.

אמנם מבט זה אינו פשוט ואינו בהיר, יש מצבים נסתרים שקשה לאדם
להבין את משמעותם, אך יש להכיר כי כך הם פני הדברים. מהלך עולם
שזור מחוליות בעלות גוונים רבים, ברורים יותר וברורים פחות,
והחתימה היא לבירורה של התמונה המלאה.

סדר מחנה ישראל מבטא את שני היסודות הללו, היסוד המוחלט והיסוד
הכולל. המשכן ניצב במרכז המחנה, וסביבו כל התרחשויות החיים.
המרכז הנצחי המוחלט קורא למעגלים, הקרובים והרחוקים, להיות חלק
מאותו מכלול שלם.

כאשר יחנו בן יסעו (ב, יז).

קשה לרדת לסוף דעתם של בני אדם, ולהנתנה המורה של כמה מהם, המשתנים מן
הקצה אל הקצה. יש איש שכאשר הוא חונה במקומו הקבוע, בקרב אנשים שהוא ידוע
להם והם ידועים לו, הוא מתנהג בדרך רצויה בעיני אלקים ואנשים, וממאן להבאיש
את שמו ביניהם. אך אותו איש כאשר הוא נוסע למקום שאין מכירים אותו, הוא משליך
מעליו כל רסן, ותולך שובב לתור אחרי לבבו ואחרי עיניו שהוא זונה אחריהם, ועושה
מעשים אשר לא יעשו. כי אין פחד האנשים הזרים לנגדו. לעומת זה יש איש, שכאשר
הוא חונה במקומו הקבוע איננו יכול לנסות ולהסוות את הנהגתו הפרועה לשמצה כלפי
אלקים ואנשים, כי במקומו כולם יודעים ומכירים את אורחותיו הנלוות. אדם זה כאשר
הוא נוסע למקום שאין מכירים אותו, הוא מתחפש במסווה, להראות כאילו הוא ירא
וחרד, טוב לשמים וטוב לבריות. אשרי האנשים אשר אפשר להמליץ עליהם את הכתוב
דנן, "כאשר יחנו בן יסעו", והכתובים, "אשרי יושבי ביתך עוד יהללך סלה", "אשרי
תמימי דרך החולכים בתורת ה'" - חולכים אצלם בד בבד.

"וימת נדב ואביהוא לפני ה'... ובנים לא היו להם" (ג: ד) —
 מפני מה נכתב "וימת" בלשון יחיד? בספר "שנות חיים" (מובא ב"לקוט
 האורים") כתב דיבוצ מה שאתה: לא מתו נדב ואביהוא אלא משום דלא
 נשאו נשים. והנה אחז"ל דאדם השרוי בלא אשה מיקרי פלג גופא [חצי
 גוף]. וא"כ שניהם — נדב ואביהוא — שכל אחד כשלעצמו הי' חשוב
 רק כפלג גופא — נחשבו כאחד. וזה מרומז בפסוק: "וימת נדב ואביהוא",
 וכדי שלא תקשה מדוע כתב "וימת" לשון יחיד, על זה מתרץ משום
 "ובנים לא היו להם" — דלא נשאו נשים, וא"כ שניהם היו כאחד, ולכך
 כתיב "וימת".

מתן תורה וירושלים

פרשת במדבר נקראת תמיד בסמוך לחג השבועות חג מתן תורה, וגם בסמיכות ל"יום
 ירושלים", יום בו נעשו נסים גדולים לישראל. אחרי מלחמת ששת הימים
 ושחרורה של ירושלים העתיקה הורשו כל קהל עדת ישראל להכנס לעיר העתיקה
 ולהתרפק על אבני הכותל והיה זה ביום חג השבועות תשכ"ז. ואין זה מקרה, משום
 שאנו מאמינים בני מאמינים שאין מקרה בעולם, והכל מתוכנן ונפעל ע"י בעל הבירה.
 חג מתן תורה מיוחד בכך שהתורה איחדה את עם ישראל כנאמר שם בלשון יחיד
 "ויחן שם ישראל נגד ההר" כאיש אחד בלב אחד (ראה שם פרש"י), ואין דבר בעולם
 המסוגל לאחד עם שלם בלא ארץ ובלא שפה אלא תורת ה' — תורת חיים. וכמו שהתורה
 מסוגלת לאחדות ישראל, כך גם עיר אחת מיוחדת יש בה את הסגולה לאחד את ישראל,
 וזו העיר ירושלים, עליה אומר דוד המלך ע"ה "ירושלים הבנויה כעיר שחוברה לה יחדיו"
 ואחז"ל (ירושלמי ב"ק פ"ז, ה"ז) "עיר שמחברת את ישראל זה לזה". ולא רק את ישראל
 היא מחברת זה לזה אלא אפילו את תפילותיהם של ישראל ירושלים מאחדת ומחברת
 כנאמר (מלכים"א ח, מח): "והתפללו אליך דרך ארצם אשר נתתה לאבותם, העיר אשר
 בחרת, והבית אשר בנית לשמך". ואומרת הגמרא בברכות (ל, א): "היה עומד בחוץ לארץ
 יכוין את לבו כנגד ארץ ישראל, שנאמר: והתפללו אליך דרך ארצם. היה עומד בארץ
 ישראל, יכוין את לבו כנגד ירושלים שנאמר: והתפללו אל ה' דרך העיר אשר בחרת
 (שם מ"ד). היה עומד בירושלים יכוין את לבו כנגד בית המקדש שנאמר והתפללו אל
 הבית הזה (דברי הימים"ב ו לב). היה עומד בבית המקדש יכוין את לבו כנגד בית קדשי
 הקדשים, שנאמר והתפללו אל המקום הזה" (מלכים א' פ"ח פל"ב). נמצא, עומד במזרח
 מחזיר פניו למערב. במערב, מחזיר פניו למזרח. בדרום, מחזיר פניו לצפון. בצפון, מחזיר
 פניו לדרום, נמצאו כל ישראל מכוונים את לבם למקום אחד. אמר רבי אבין ואיתימא
 רבי אבינא: מאי קראה? כמגדל דוד צוארך בנוי לתלפיות (שה"ש ד, ד) — תל שכל פיות
 פונים בו".

את סוד האחדות יכולים אנו לראות גם בפרשת במדבר, וליתר דיוק בהפטרות במדבר
 אותה מצטטת הגמרא במסכת יומא (כב, ב) אמר רבי שמואל בר נחמני, רבי יונתן רמי,
 כתיב "והיה מספר בני ישראל כחול הים" (הושע ב) וכתיב "אשר לא ימד ולא יספר"
 (שם). לא קשיא, כאן בזמן שישראל עושין רצונו של מקום כאן בזמן שאין עושין רצונו
 של מקום. כלומר, בזמן שעושין רצונו של מקום אז "לא ימד ולא יספר", אבל בזמן
 שח"ו אין עושין רצונו של מקום, או אז "והיה מספר בני ישראל". והנה יש להבין את
 תירוץ הגמרא, כי מה היא באמת הכוונה "עושין רצונו של מקום", הרי זה דבר שלעולם
 לא יכול להיות שווה וקבוע, שהרי מה שנחשב אצלי לעושה רצונו של מקום, אצל אחרים
 זה לא מספיק והם חושבים שאני לא נמצא בתוך אותה קונסטלציה של עושין רצונו
 של מקום. ומה שאחרים חושבים על עצמם שהם הם אלה שעושין רצונו של מקום, הרי
 אני סבור שהם דוקא לא נכללים בתוך אותה קבוצה של עושי רצונו של מקום.

כדי להסביר זאת נתבונן בדבריו הנפלאים והיסודיים של האב הגדול הק' בפרשת
 פקודי על הפסוק "ותכל כל עבודת משכן אהל מועד, ויעשו בני ישראל ככל אשר צוה
 ה' את משה כן עשו" (שמות לט, לב). שואל שם האוה"ח הק', וכי בני ישראל עשו את
 משכן אהל מועד, הרי בצלאל וחכמי לב עשאוהו. ותירץ שם ששלוחו של אדם כמותו
 ועוד תירוצים. וכתב שם יסוד גדול וחשוב: "עוד נראה, כי כאן עשה הכתוב מחברת
 הכללות בקיום התורה והראה כי בני ישראל יזכו זה לזה והתורה נתנה להתקיים בכללות
 ישראל. כל אחד יעשה היכולת שבידו ויזכה זה לזה. ואולי כי לזה רמז באומרו 'ואהרת

לרעך כמוך פ"י לצד שהוא כמותך, כי בשלומי ייטיב לך ובאמצעותו אתה משלים שלימותך, וא"כ אינו אחר אלא אתה עצמך וכאחד מחלקיך. ובוה מצאנו נחת רוח, כי ה' צוה תרי"ג מצוות ומן הנמנע שימצא אדם אחד שישנו בקיום כולם, וזה לך האות כהן ולוי וישראל ונשים, יש מצוות עשה בכהנים שאין מציאות לישראל לעשותם, ויש מצוות לישראל שאינם בכהנים, וכן בלוי וכן בנשים. ומה מציאות יש ליחיד שקיימם להשלים תיקון לרמ"ח איבריו ושס"ה גידיו אשר יכוונו להם, אלא נדאג שתתקיים התורה במחברת הכללות ויזכה זה מזה, והוא מה שאמר הכתוב כאן ויעשו בניי ככל אשר צוה ה', כינה לכולם יחד מעשה עולם הגם שמהם הביאו הנדבה מהם עשו מלאכה, ואמר על כללותם שעשו הכל. וסמך מאמר זה למלאכת הנגדים אשר עשאו יחידים מישראל להעירך כי על פרט זה יאמר שעשאוהו בניי באין הבדל, ומעתה כל אחד מישראל הביא כל הי"ג מינים שבנדבה ועשה כל המלאכות האמורות עכ"ל.

נמצא שלמרות שלכל שבט יש את הדגל שלו, וכל שבט עם השיטה שלו ועם הדרך שלו בעבודת ה', אבל כל שבט יקרא "עושה רצונו של מקום" אם יהיה באחדות עם השבט השני, וכך כל השבטים גם יחד, כי רק באחדות הכל יחשב שכולם כאחד קיימו את התורה כולה ויכללו באותה הגדרה של "עושים רצונו של מקום". נמצא שכאשר יש אחדות, אז "לא ימד ולא יספר", כי אין מספר. אבל כאשר אין אחדות, כאשר כל שבט לעצמו, או אז "והיה מספר בני ישראל" וזה בחינה של אין עושים רצונו של מקום. כי רצונו של מקום אפשר לעשות באופן מושלם רק כאשר ברור שהאחד משלים את השני וכולם יחד מקיימים את התורה כולה על כל מצוותיה.

סגולתה של ירושלים לחבר את ישראל זה לזה אינו מנותק וענין לעצמו, אלא כפי דברי הגמרא במסכת תענית (ה, א) מתי הקב"ה משכין שכנתו בירושלים של מטה כאשר משכין את שכנתו בירושלים של מעלה. כלומר סגולתיה של ירושלים קשורות לירושלים של מעלה, אבל אם מנתקים את ירושלים של מטה מירושלים של מעלה, אז נטלת ממנה את סגולתיה.

המשותף ליום ירושלים ומתן תורה ועוד אירועים היסטוריים שקרו לישראל מוצאים אנו בגמרא מסכת ברכות (נח, א): "לך ה' הגדולה - זו קריעת ים סוף. והגבורה - זו מכת בכורות. והתפארת - זו מתן תורה. והנצח - זו ירושלים. וההוד - זה בית המקדש". כל האירועים הללו איחדו את עם ישראל למרות שקודם לכן אולי היו במחלוקת כמו לפני קריאת ים סוף, אך בזמן שעברו את הים, התאחדו. כך גם במכת חושך היו במחלוקת, אך מכת בכורות איחדה את כולם. כך במתן תורה, כך בירושלים, כך ביהמ"ק. וסגולה זו של ירושלים היא "לנצח".

וטעם הדבר, כתב הרמב"ם (פ"י מהלי בית הבחירה הטי"ז) "ולמה אני אומר במקדש וירושלים קדושה ראשונה קדשה לעתיד לבוא וכו' לפי שקדושת המקדש וירושלים מפני השכינה ושכינה אינה בטילה". הרי שנצחיותה של ירושלים, מקדושתה היא, כי קדושת המקדש וירושלים מפני השכינה ושכינה אינה בטילה. השראת השכינה בירושלים שלעולם אינה בטילה, היא המקדשתה - וקדושתה סוד נצחיותה.

"לא יהי לך אלהים אחרים על פני" (שמות כג). - בשעת אסיפת הרבנים בפטרבורג בשנת תר"ע, אמר הגר"ח מבריסק זצ"ל: כתוב שאלהינו הנביא א"ל לישראל "עד מתי אתם פוסחים על שתי הסעיפים, אם ה' האלקים לכו אחריו, ואם הבעל לכו אחריו" (מלכים א' י"ח). תינת מה שאמר הפסוק "אם ה' האלקים לכו אחריו", שהרי מצוים אנו להאמין ביחוד ה' בלי שיתוף, שהוא אחר. אבל למה התכוון אליהו באומרו "ואם הבעל לכו אחריו" - וכי תתכן אפשרות כזאת?

אלא הסברם של דברים הוא, שבעת שאדם עובר עבירות רבות, ופגוע רוצה לקיים איזו שהיא מצוה, אם ילך אצל חכמים וישאל אותם, היש טעם בקיום מצוה אחת בתוך ים גדול של עבירות, יענו לו שיקיים את מה שחשב לקיים, שהרי עבירות ככל שתהיינה רבות, אין בכחן להפקיע ולפטור אדם לקיום מצוות ככל אדם אחר. כך בכל המצוות. אבל כאשר מדובר באמונה ב"ג עיקרים שמחוייבים להאמין - בהם לא תתכן אמונה לחצאין. לדוגמא: בחיוב אמונה שהבורא אינו גוף, אם יבוא אדם ויאמר אני מאמין שבמקצת הוא כן גוף, אמונה כזו אינה אמונה כלל, לפי שצריכה היא להיות בשלימות ובדיוק.

וזה שאלהיו א"ל לישראל באמרו להם ד"אם הבעל" - אם רצונכם גם

בבעל, הגם שהנכם מאמינים בה' – "לכו אחריו", כרוצה לומר, דמי שהולך במקצת אחרי הבעל, אל יטעה את עצמו שנהנה הוא כביכול משני עולמות, האמת היא, שאין הוא הולך אלא אחר הבעל. זאת משום שאמונה לחצאין אינה אמונה כלל. (מובא בילקוט לקט טוב בשם מאסף שערי תורה)

מלאכים ושרי מעלה והטבע הקבוע, הוא כאינו מאמין בהבריאה, שאין שום תועלת באמונה זו, שהרי כיון שלפי טעותו שהנהגת העולם הוא אצל אחרים הרי אין צורך לשמור תורת השי"ת אלא מה שמבדיל כופרים וכוזבים, וכפי שביאר הרמב"ם ריש ה' ע"ז טעות אנוש וחרבה אתו עד שגשכה אמונת השי"ת לגמרי, ולכן כשמחלל את המועדות נחשב כמחלל את השבתות. ואם יאמין שהשי"ת מנהיג העולם אך שיטעה לומר שלא בראו הוא אלא אחרים או שנברא כמה זמן קודם הידוע לנו מהתורה ומחז"ל, הוא כאינו מאמין גם בהנהגתו, ולכן נאמר שבת אצל מועדות משום שתלוין כל עיקרי האמונה זה בזה, וכמו כן הוא האמונה בנתינת התורה מן השמים.

מועדי ה' אשר תקראו וגו' ששת ימים תעשה מלאכה וגו' [כג ב]. פרש"י מה ענין שבת אצל מועדות ללמדך שכל המחלל את המועדות מעלין עליו כאלו הלל את השבתות וכל המקיים את המועדות מעלין עליו כאלו קיים את השבתות. נראה בבאור הדברים דשבת הרי היא תכלית האמונה בבריאת העולם, ומטעם זה המחלל שבת ח"ו כאילו כופר במעשה בראשית, המועדות הוא האמונה שהשי"ת מנהיג את העולם כולו בעצמו, ומשדד את הטבע כרצונו להצלת ישראל, שלכן כשהוצרך לגאול אותנו ממצרים עשה לנו נסים והוציאנו משם, והחזיק אותנו תחת ענני כבוד כשהולכנו במדבר וזן ופרנס אותנו גם במדבר, ונתן לנו תורה ומצות כדי שנגלך בדרך טובים דרך הישר, ואמרה תורה שאמונה בחצי דבר אינו כלום, כגון שאם יאמין שהשי"ת ברא את העולם אבל יטעה לומר שהנהגת העולם מסר ביד אחרים אפילו ביד

אם יגאלך טוב

מה שתקנו חכמנו קריאת מגילת רות בחג השבועות כבר בארנו דהוא חבור תורה שככתב עם תורה שבע"פ, אבל יתכן עוד לומר דהוא חבור שני של תורה ותפלה, דהנה העיר לנו הגר"א זצ"ל על מה שנאמר (בראשית כז, כב) הקל קול יעקב דשתי קולות הן, חד מלא וחד חסר, דיעקב מתנאה בהן בירושתו דהיינו קול תורה וקל תפלה ובוזה יש להבין חבור מגילת רות, לידת דוד המלך יסוד התפלה שנתחבר לתורה הניתנה בסני בשבועות וזהו הקול תורה מלא עם הקל תפלה חסר, דעיקר תפילה באה ע"י חסרון ושפלות ותפלה לעני דוד הבא מיהודה שעליו נאמר הפעם אודה ד', ורמז נפלא איתא ברוקח על הא דנאמר (ויקרא כג, כב) בפרשת המועדות ובקצרכם את קציר ארצכם וכו' לעני ולגר תעזב אותם, דרביים תמהו למה חזרה התורה על מצות לקט ופאה בתוך המועדים ודוקא לאחר חג השבועות ורמז הרוקח דלעני ולגר תעזב אותם קאי על דוד העני הבא מרות הגר ונאמר למשה לעני ולגר תעזב אותם דהיינו שהם יגמרו

הגאולה דמשה המתחיל ודוד המסיים תורה ותפלה, ועיין בדברי הרי"ם ביאור נפלא על הנאמר דראה בועז חכמתו של רות שלא לקטה שלש ובאר עפ"מ שרות היה לה כל ג' בחינות ביחד אלמנה, גר, ויתום.

והנה ידוע דשני מיני גאולה הם דע"ז איתא בכתוב (ישעי' ס, כב) אני ד' בעתה אחישנה ודרשו (סנהדרין צח.) זכו אחישנה לא זכו בעתה, ואיתא באוה"ח הקדוש בפרשת יתרו על הנאמר והייתם לי סגולה מכל העמים דאף דע"י פיזור הגלות מרויחין כלל ישראל להוציא הניצוצין הקדושין הנמצאים בגלות וכענין מאמרם (פסחים פז:) לא הגלה הקב"ה את ישראל אלא שיתופסו גרים וכו' מ"מ יכולים לזכות גם מבלי גלות על ידי התורה שהיא כאבן שואבת להוציא כל המטמורין הנטמעים שמה מבלי להגלות לשם זהו תוכן דבריו והוא יסוד גדול בהבנת שני אופני ההנהגה של תורה וגם ח"ו לאחר החטא שצריך גלות ופזור, ונמצא דיש גאולה ע"י תורה זהו אחישנה ואם לאו ח"ו דצריך לגאולה ע"י גלות ותפלה זהו גאולה של בעתה.